

Konkurransetsetting og Bestiller-rollen ved Samfunnøkonomisk evaluering av FoU-virkemidler

Jon M. Hekland
Norges forskningsråd

Forskningsrådets Hovedprioriteringer	MNOK		
	<i>Budsjett 08</i>	<i>Forslag Økn. 09</i>	<i>Pct. Økn.</i>
<i>Tematiske og teknologiske satsninger</i>	1681	474	28.2
<i>Brukerstyrt forskning og innovasjon</i>	1185	260	21.9
<i>Grunnforskning</i>	1272	187	14.7
<i>Forskningsinfrastruktur</i>	46	200	435.0
<i>Internasjonale tiltak</i>	282	24	8.5
<i>Basisbevilgninger</i>	715	58	8.1
<i>Øvrige satsninger</i>	401	17	4.2
Totalt	5582	1220	21.9

Innovasjonsdivisjonens virkemidler	%Støtte	MNOK		Mottaker
		ID	NFR	
SkatteFUNN	20	1400		Bedr.
BIP	35	555	880.0	Bedr.
KMB	80	275	510.0	Inst.
SFI	35	165		Inst.
Forskerprosjekter	100	135	600.0	Inst.
Basisbevilgninger	100	490	715.0	Inst.
FORNY	50	65		
VRI	35	120		
Totalt		3205		

Et umodent evalueringsmarked

- Den gamle måten:
  - Få noen troverdige personer til å kikke på saken og avgi et skussmål
- Den nye måten
  - Tilbudskonkurransen om gjennomføring av en samfunnsøkonomisk analyse av et tiltaks virkninger

Fra enkelt og greit til komplisert og vanskelig for oppdragsgiver

- Før:
  - Spør NN om han kan levere en evaluering med en kostnadsramme XX innen dato YY
- Nå:
  - Konkurransesgrunnlag ('Terms of Reference')
    - Spesifikasjon av leveransens omfang og kvalitet og leverandørens kompetanse og kapasitet
  - Rangering av tilbud etter kvalitet og begrunnet valg av evaluator

Oppdragsgivers Oppgaver

1. Utvikle kravspesifikasjonen
2. Utlyse oppdraget
3. Bedømme tilbudene
4. Inngå kontrakten
5. Godkjenne leveransene
6. Kommunisere premisser, funn, konklusjoner og rekommendasjoner
7. Identifisere evalueringsevirkninger
8. Akkumulere evalueringsdata
9. Ajourføre evalueringstrategi

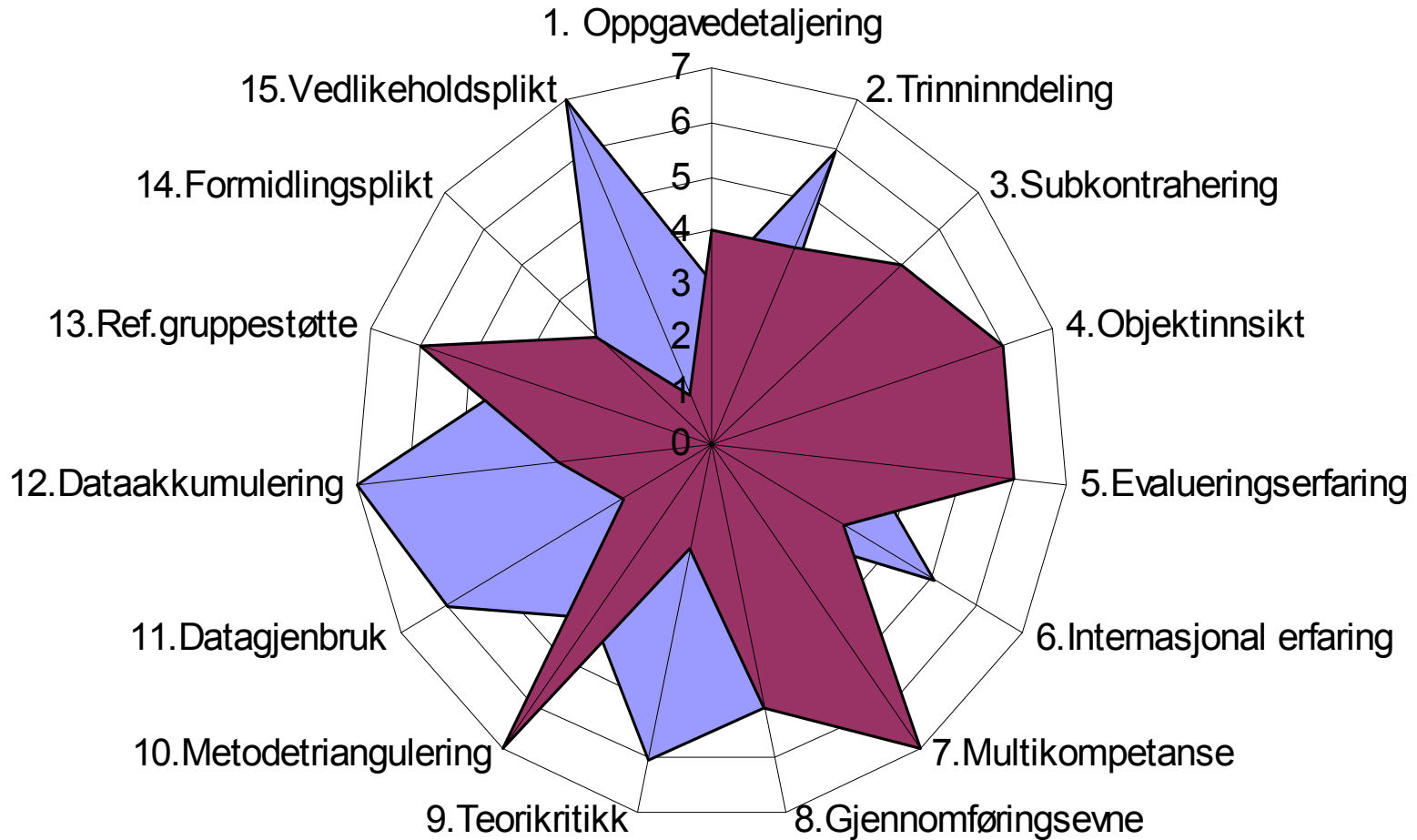
Kompetansekrav til Oppdragsgiver

1. Evalueringskompetanse
  - Evalueringstrategi (styre evalueringsporteføljen)
  - Evalueringsmetodisk
2. Fagkompetanse på tiltaksområdet
3. Forhandlingskompetanse
4. Prosjektlederkompetanse
5. Kommunikasjonskompetanse
6. Database(forvaltnings)kompetanse

Hva svikter?

- Oppdragsgiver klarer ikke
  - å beskrive bestillingen (T.o.R.)
  - å bedømme tilbyders kvalitet eller kapasitet
  - å vurdere tilbudene innbyrdes eller absolutt
  - å utforme kontrakt som dekker prosjektrisiko
  - å levere nødv. analysedata fra driftssystemer
  - å kontrollere iverksettelsen
  - å bedømme leveransen (mot T.o.R.)
  - å anvende evalueringsfunn til forbedringer

KONKURRANSE DESIGN

Krav til tilbudets eval.faglige kvalitet

1. Redegjørelse for metodevalg i tilknytning til de enkelte problemstillingene:
  - Hvordan problemstillingene tenkes operasjonalisert
  - Hvilke datakilder skal benyttes og data koples
  - Hvordan målgrupper skal stratifieres og utvalg trekkes
  - Hvordan resultatindikatorer og suksesskriterier fastsettes
- Framdriftsplan
- Arbeidsfordelingsplan (team/subkontrahenter)
- Timepriser og prosjektbudsjett

Krav til tilbyders kvalifikasjoner

1. Evalueringsfaglige kvalifikasjoner
  - Erfaring fra evaluering av FoU-virkemidler
2. Kjennskap til og erfaring med samfunnsøkonomiske evalueringsteknikker
  - Herunder økonometrisk kompetanse
3. Kjennskap til andre lands tilsvarende ordninger og evalueringen av disse
4. Faglig kvalitetssikringsopplegg
5. Kapasitet og leveringsevne
6. Publiserings- og formidlingsplan
7. Kvalifisert prosjektteam og prosjektleder

Tilbudsbedømmelse (juss) (1)

- I *anbudsprotokollen* redegjøres det nærmere for *begrunnelsene* for å forkaste de enkelte tilbud. For eksempel heter det om tilbyder E som falt ut i første runde:

Begrunnelsen for å forkaste tilbudet fra E er at tilbudte totalt sett anses som mindre fordelaktig enn tilbudene fra A og D. E's prosjektopplegg vurderes som vesentlig mer omfattende og komplisert enn det de øvrige tilbyderne legger opp til. Es tilbud reiser og drøfter en lang rekke problemstillinger, men operasjonaliseringsgraden er liten sammenliknet med tilbudene fra A og D. E's tilbud mangler således fokus og avklarer i mindre grad enn tilbudene fra A og D hvordan evalueringens hovedproblemstillinger vil bli løst – til tross for at dokumentet er vesentlig mer omfattende. E vil trolig kunne gi en tilfredstillende avklaring på hvorvidt ordningen gir tilstrekkelig samfunnsøkonomisk avkastning, men i mindre grad enn A gi grunnlag for å bedømme hvordan ordningen bør videreutvikles. E tilbyr et godt kvalifisert team og en topp kompetent internasjonal ekspertgruppe som vil kunne støtte arbeidet.

(forts.)

Tilbudsbedømmelse (juss) (2)

(forts:)

Teamet er hentet fra fire ulike forskningsinstitusjoner med betydelig kompetanse innenfor evaluering av FoU- og innovasjonspolitiske virkemidler, men også innenfor økonometriske studier, dog ikke på samme nivå som D. Svakt fokusert tilbud, uferdig formulerte problemstillinger, lite tydelig operasjonalisering, svært omfattende dataopplegg og kompleks prosjektorganisering skaper imidlertid betydelig mer usikkerhet mht. leveringsevne, enn hva tilfelletv er med A og D. Et komplekst prosjektopplegg krever sterk prosjektledelse. Oppdragsgiver vurderer E's prosjektledelse som svakere enn prosjektledelsen til D og også noe svakere enn A's prosjektledelse. Når prosjektopplegg og -ledelse sees i sammenheng, vurderes E's tilbud å utgjøre en større risiko med hensyn til leveringsevne enn tilbudene fra D og A. E's timepriser ligger over D's, men litt under timeprisene til A. Oppdragsgiver vurderer det imidlertid slik at sammenliknet med D og A vil E's omfattende dataopplegg og åpne prosjektutforming medføre større kostnader og følgelig lavere kostnadseffektivitet.

Samfunnsøkonomisk nytteverdi av FoU-prosjekter I Næringslivet

- *Direkte bunnlinjebidrag* til bedriften (Bb)
- *Ny kompetanse* (Nk) bedriften eller ansatte kan bruke i annen sammenheng enn dette prosjektet
- *Nytt nettverk* (Nn) bedriften eller ansatte kan bruke i annen sammenheng enn dette prosjektet
- Nk og Nn hos *FoU-utførende institusjon* og samarbeidende bedrifter
- *Konsumentoverskuddet* fra nye produkter og tjenester (Ko) som prosjektet bringer på markedet i Norge
- *Miljøvirkninger* (Mv)
- Virkninger på *naturresursformuen* (Fv)

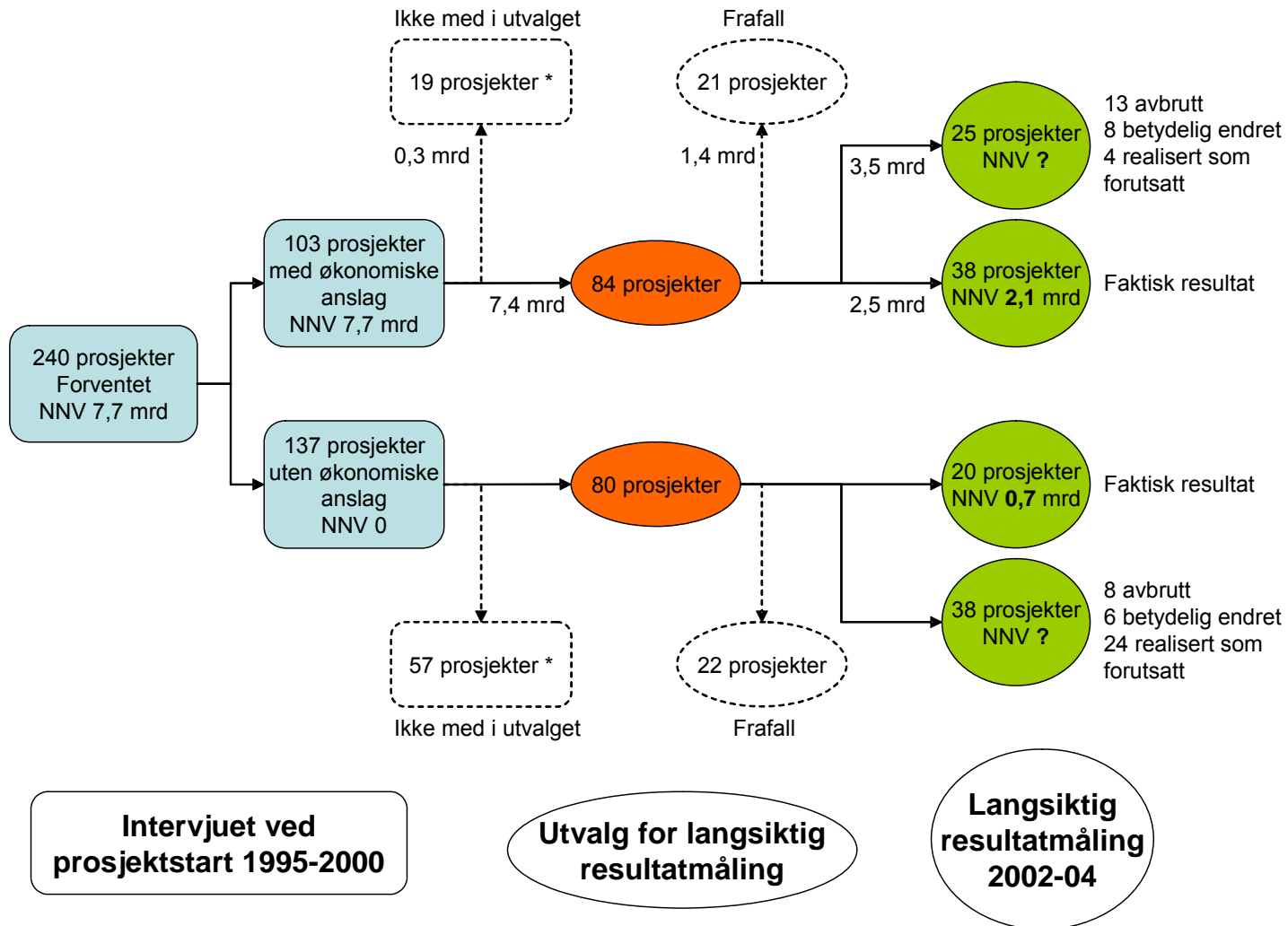
Samfunnøkonomisk verdi av offentlig støtte til Næringslivets FoU

Nyttevirkningene (Sum 1-7)

Korrigert for:

- FoU-kostnader (inkl. Off.støtte)
- Industrialiseringskostnader (alt etter FoU)
- Risiko (Mye når aldri markedet)
- Addisjonalitet (Støttens utløsningsevne)

Utfallsrom

Problemstillinger

1. Rolleblanding
2. Uavhengighetssvikt
3. Ikke-styrende referansegruppe
4. Udokumentert tiltakslogikk
5. Uhensiktsmessige standardkontrakter
6. Mangelfullt dokumenterte datakilder
7. Fravær av resultatinformasjon (output)
8. Kontrafaktisk analysedesign

Erfaringer: SkatteFUNN

(Evalueringsdesign og rapporter: www.ssb.no/skattefunn)

1. Evaluering Iverksatt samtidig med tiltaket
2. Tydelig eierbestilling
3. Omfattende kravspesifiseringsprosess
4. Forskningsrådet gitt (krevende) dobbeltrolle
5. Uavhengighetskrav (ikke) i prekvalifiseringen
6. Kompetansekrevende tilbudsvurdering
7. Vinnerløsningen ønsket forbedret
8. Datakvalitet medfører usikkerhet
9. Kontraktsform ikke godt nok tilpasset datausikkerheten

Ettertanker

- 1) Forskningskvalitet vs. Samf.øk.avkastning
- 2) Ekspertskjønn vs. Vitenskapelig analyse
- 3) Forhåndssec. vs. 'Muddling through'
- 4) Helhetsgrep vs. Oppgavenedbrytning
- 5) Datatilrettelegging vs. Utfallsstyring
- 6) Oppgavestruktur vs. Markedstruktur
- 7) Sektorforvaltning vs. Systemforvaltning
- 8) Innovasjonskonkurransen vs. Effektivitetssk.